

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI RAVITSEMISLIIKKEIDEN TOIMINNAN VÄLIAIKAISESTA RAJOITTAMISESTA TARTUNTATAUDIN LEVIÄMISEN ESTÄMISEKSI ANNETUN ASETUKSEN 3 JA 5 §:N MUUTTAMISESTA

1 Tausta ja valmistelu

Tartuntatautilain 30.6.2021 saakka väliaikaisesti voimassa olevassa 58 a §:ssä (165/2021, muut. 304/2021) on säädetty koronavirusepidemian leviämisen estämiseksi ravitsemisliikkeiden asiakkaiden ohjeistus- ja hygieniavaatimuksista, yleisestä asiakaspaikkojen etäisyysvaatimuksesta ja toiminnan suunnitteluvollisuudesta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä näistä vaatimuksista sekä asiakkaiden oleskeluun ja asiakaspaikkojen sijoittamiseen liittyvistä velvollisuuksista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös rajoittaa ravitsemisliikkeen asiakaspaikkamäärää sekä aukiolo- ja anniskeluaikaa laissa säädettyjen edellytysten täytyessä.

Tartuntatautilain 58 a §:n nojalla säädetyn 30.6.2021 saakka voimassa olevan ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi annetun valtioneuvoston asetuksen (166/2021) 3 §:ssä säädetään asiakkaiden oleskelusta ja sijoittamisesta. Asetuksen 4 ja 5 §:ssä säädetään ravitsemisliikkeiden asiakasmäärien sekä anniskelu- ja aukioloajan rajoittamisesta maakunnittain ja ravintolatyypeittäin.

Valtioneuvoston on tartuntatautilain 58 b:n 3 momentin mukaan tarkoin seurattava, ovatko säädettyjen rajoitusten edellytykset edelleen voimassa.

Valtioneuvosto on säännöllisesti alueiden epidemiatilanteita seuraten muuttanut asetuksessa säädettyjä rajoituksia ja lisäksi keventänyt rajoituksia kaikilla alueilla viimeaikaisen epidemian laantumisen johdosta. Valtioneuvosto on viimeksi torstaina 10.6.2021 muuttanut mainittua asetusta alueiden epidemiatilanteiden muutosten mukaisesti (504/2021). Asetuksen perustelumuihistiossa on Terveiden ja hyvinvoinnin valtakunnallista ja alueellista epidemiatilannetta koskevan lausunnon esitettyjen tietojen valossa arvioitu, että asetuksessa säädettyt voimassa olevat ravitsemistoiminnan rajoitukset voidaan edelleen pitää voimassa kyseessä olevilla alueilla ja niissä ravitsemisliikkeissä, joita ne koskevat (Muistio 9.6.2021).

Valtioneuvosto on erikseen ilmoittanut tarkastelevansa kesäkuun aikana edelleen ravitsemistoiminnan rajoitusten rakenteellisia lieventämismahdollisuuksia.

Asetusehdotus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä kiireellisesti virkatyönä yhden sairaanhoitopiirin ilmoitettua epidemiatilanteensa muutoksesta. Epidemiologisen tilanteen määrittely perustuu Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kantaan perustuvaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen 10.6.2021 saatuun lausuntoon. Muita lausuntoja ei ole pyydetty.

Asetusehdotusta ei ole sen kiireellisyyden johdosta tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa (VNOS 30 §).

2 Nykytilan arviointi ja ehdotetut muutokset

Alueiden oman kokonaisarvion ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunnon 9.6.2021 mukaan Uudenmaan maakunta (HUS) oli 9.6. leviämisvaiheessa. Asetuksessa säädetyt leviämisvaiheen rajoitukset ovat koskeneet Uudenmaan maakunnan alueella sijaitsevia ravitsemisliikkeitä.

Kyseisessä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunnossa oleviin tietoihin ei 10.6.2021 mennessä ole tullut muutoksia muutoin kuin Uudenmaan maakunnan osalta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen 10.6.2021 toimittaman lausunnon mukaan:

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueellisen yhteistyöryhmän itse tekemän arvioinnin perusteella Keski-Uusimaa ja pääkaupunkiseutu siirtyivät 10.6. leviämisvaiheesta kiihtymisvaiheeseen, ja Länsi-Uusimaa (Espoo ja Kauniaista lukuunottamatta) ja Itä-Uusimaa siirtyivät kiihtymisvaiheesta perustasolle.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä tartuntojen ilmaantuvuus on vähentynyt viikoittain lähes poikkeuksetta maaliskuisen epidemian huippuvaiheen jälkeen. Viikoittainen tapausmäärä oli viimeksi kuluneella viikolla (31.5.–6.6.) 451, mikä oli 85 % vähemmän kuin maaliskuun huippuviikolla (8.–14.3.), jolloin tapauksia oli 3 095. 14 vuorokauden ilmaantuvuusluku 100 000 asukasta kohti oli 52 ajalla 25.5.–7.6., kun edeltävän 14 vrk:n aikana (11.–24.5.) luku oli 76. Positiivisten näytteiden osuus on kahden viimeksi kuluneen viikon aikana ollut 1,0 %. Viimeksi kuluneella viikolla tartunnanlähde saatiin selvitettyä 59 %:ssa tapauksista, ja 22 % tapauksista todettiin karanteenissa olevilla henkilöillä. Sairaala- ja tehohoidon kapasiteetti ei ole kuormittunut, ja sairaalahoidon tarpeen ennustetaan vähenevän tulevien viikkojen aikana. Epidemiavaiheiden luokittelukriteereistä leviämisvaiheen kriteerit täyttyvät alueen 14 vuorokauden ilmaantuvuusluvun ja selvitettyjen tartunnanlähteiden osuuden osalta.

Epidemiologiset perusteet ravitsemisliikkeitä koskeviin päätöksiin ovat ennallaan, eikä ristiriitaa synny alueen oman arvion kanssa.

Uudenmaan maakunnassa olevat alueet ovat jakautuneet siten, että osa alueesta on kiihtymisvaiheessa ja osa alueesta on perustasolla. Leviämisvaiheen rajoitukset eivät maakunnan alueella siten selvästi ole enää välttämättömiä. Ehdotuksessa ehdotetaan, että valtioneuvosto poistaisi viipymättä Uudenmaan maakuntaa koskevat leviämisvaiheen rajoitukset.

Uudenmaan maakunta poistettaisiin siten asetuksen 3 §:n 4 momentin listasta eli asiakkaiden ohjaamista istumaan istumapaikoillaan koskeva velvollisuus ei enää koskisi alueella olevia ravitsemisliikkeitä.

Asetuksen 5 §:ssä säädetään ravitsemisliikkeiden anniskelu- ja aukioloajan rajoittamisesta eri alueilla. Uudenmaan alueella oleviin ravitsemisliikkeisiin sovellettaisiin pykälän 1 momentin sijaan 2 momentissa säädettyjä kiihtymisvaiheen rajoituksia eli anniskelu sallittaisiin kello 22:een saakka ja vastaavasti sallittu aukioloaika jatkuisi kello 23:een.

Kiireellisesti valmistellussa ehdotuksessa ei vielä ehdoteta, että Uudenmaan maakunnassa otettaisiin osalle sen alueista välittömästi käyttöön perustason anniskelu- ja aukioloaikarajoitukset. Ravitsemistoimintaa koskevien rajoitusten maakunta- tai sairaanhoitopiiritasoista tarkempi alueellinen erottelu voi johtaa esimerkiksi asiakkaiden liikkumiseen tiukemmin rajoitetuilta ja enemmän tartuntoja omaavilta alueilta

lievemmin rajoitettujen alueiden ravintoloihin. Kun Uudenmaan maakunnan alueella asuu merkittävä osa Suomen väestöstä, kun alueella esiintyy edelleen lukumääräisesti suuri joukko tartuntoja ja kun alueella sovellettavat paikoin hyvin ankarat anniskelu- ja aukioloaikarajoitukset nyt joka tapauksessa lievenisivät useilla tunneilla, ehdotettuja kiihtymisvaiheen rajoituksia on toistaiseksi pidettävä välttämättöminä koko maakunnan alueella. Edellä esitetystä huolimatta valtioneuvosto tulee jatkossa arvioimaan sekä Uudellamaalla että muilla alueilla sovellettavien rajoitusten nykyistä tarkempaa alueellista erottelua.

Muutokset liittyvät rajoitusten välttämättömyyden arviointiin ja tämän vuoksi asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan välittömästi asetuksen antamisen jälkeen eli 11.6.2021 kello 18. Tämä merkitsisi erityisesti sitä, että perjantaina 11.6.2021 Uudenmaan maakunnan alueella ei enää sovellettaisi leviämisvaiheen alueille säädettyjä anniskelu- ja aukioloaikarajoituksia.

3 Vaikutukset

Tartuntatautilaissa tarkoitettujen ravitsemistoiminnan väliaikaisten rajoitusten taloudellisia ja muita vaikutuksia on kuvattu viimeksi hallituksen esityksessä HE 32/2021 vp.

Ravitsemisliikkeitä koskevalla sääntelyllä ei pystytä yksin vaikuttamaan covid-19-viruksen leviämiseen, mutta se on välttämätön ja tarpeellinen osa yhteiskunnan eri alueille ulottuvien rajoitusten ja velvoitteiden muodostamaa keinovalikoimaa. Vaikka yksittäisten rajoitustoimien vaikutusta epidemian kulkuaan ja tartuttavuusluvun muutokseen on erittäin vaikeaa tutkia ja määrittää ennalta, ravitsemistoiminnan rajoitusten arvioidaan siten suojaavan väestöä tartuntataudin leviämiseltä.

Ehdotetut rajoitusten lievennykset perustuvat siihen, että aiempien rajoitusten ei enää katsota olevan välttämättömiä tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Asetuksella olisi myönteisiä vaikutuksia ravitsemisliikkeiden toimintaan Uudenmaan maakunnan alueella.

Kaikkiaan lähes vuoden voimassa olleiden ravitsemistoiminnan rajoitusten ja lisäksi useita kuukausia kestäneiden kahden ravintolasulun taloudelliset haittavaikutukset ovat muodostuneet merkittäviksi. Tässä epidemian vaiheessa, jossa itse tartuntataudin leviämisestä aiheutuneet kärsimykset, haitat ja kustannukset ovat voimakkaasti vähenemässä muun muassa rokotusten kattavuuden lisääntyessä, ravitsemis- ja myös muun elinkeinotoiminnan rajoitusten jatkamisen aiheuttamat haitalliset taloudelliset ja työllisyysvaikutukset ovat lisääntyneet suhteellisesti voimakkaasti.

Rajoitusten muutoksia on myös edellä mainittujen vaikutusten seurannan pohjalta tarkoitus jatkaa viikoittain alueiden epidemiatilanteen mukaisesti ja lisäksi uudella tarkastelulla vielä kesäkuussa viimeistään viikolla 25.